

XORIJIY ILMIY DISKURSDA O‘ZBEK ADABIYOTINING QABUL QILINISHI VA TALQIN MUAMMOLARI

Sidiknazarova Zulfiya Mirsharapovna

Toshkent davlat transport universiteti

“Chet tillar “ kafedrasida dotsenti

Email: sidiknazarovaz@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0002-3708-5250>

Annotatsiya Mazkur tadqiqotda XX asr o‘zbek adabiyotining xorijiy ilmiy diskursda qabul qilinishi va talqin qilinishi bilan bog‘liq muammolar tahlil etiladi. Ishda o‘zbek adabiyotining xalqaro ilmiy muhitga kirib borish omillari, xususan, tarjima jarayonlari, nashr faoliyati va akademik almashinuvning roli yoritilgan. Shuningdek, xorijiy adabiyotshunoslikda qo‘llanilayotgan nazariy yondashuvlar asosida o‘zbek adabiy merosining qanday talqin qilinayotgani ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot davomida talqin jarayonida yuzaga keladigan asosiy muammolar — madaniy tafovutlar, semantik yo‘qotishlar, stereotipik qarashlar hamda ideologik ta’sirlar aniqlanadi va tahlil qilinadi. Ayniqsa, milliy kontekstning yetarli darajada inobatga olinmasligi xorijiy ilmiy diskursda noto‘g‘ri yoki biryoqlama xulosalarga olib kelishi asoslab beriladi. Shu bilan birga, ishda o‘zbek adabiyotining xorijiy ilmiy maydondagi qabulini takomillashtirish yo‘llari taklif etilib, sifatli tarjimalarni rivojlantirish, xalqaro ilmiy hamkorlikni kengaytirish hamda zamonaviy metodologiyalarni qo‘llash zarurligi asoslanadi. Tadqiqot natijalari o‘zbek adabiyotining global ilmiy makondagi o‘rnini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: o‘zbek adabiyoti, XX asr adabiyoti, xorijiy ilmiy diskurs, adabiyotshunoslik, tarjimashunoslik, badiiy tarjima, talqin muammolari, madaniy tafovut, semantik yo‘qotish, stereotiplar, orientalist yondashuv, adabiy qabul (reception), global adabiy jarayon, ilmiy tahlil, milliy kontekst, adabiy meros, akademik almashinuv, nashr jarayoni.

Annotation This study examines the reception and interpretation of 20th-century Uzbek literature within foreign academic discourse. It explores the key factors that have facilitated the integration of Uzbek literature into the international scholarly context, with particular attention to the role of translation, publishing activities, and academic exchange. In addition, the research analyzes how Uzbek literary heritage is interpreted through various theoretical approaches employed in foreign literary studies.

The study identifies and discusses major challenges in the process of interpretation, including cultural differences, semantic losses in translation, stereotypical perceptions, and ideological influences. It argues that insufficient consideration of the national context often leads to incomplete or one-sided conclusions in foreign academic discourse. Furthermore, the paper proposes ways to improve the reception of Uzbek literature in the global academic arena, emphasizing the importance of high-quality translations, the expansion of international scholarly collaboration, and the application of modern research methodologies. The findings

contribute to strengthening the position of Uzbek literature within the global academic landscape.

Keywords: Uzbek literature, 20th-century literature, foreign academic discourse, literary studies, translation studies, literary translation, interpretation issues, cultural differences, semantic loss, stereotypes, orientalist approach, literary reception, global literary process, scholarly analysis, national context, literary heritage, academic exchange, publishing process.

Аннотация. В данном исследовании рассматриваются вопросы восприятия и интерпретации узбекской литературы XX века в зарубежном научном дискурсе. Особое внимание уделяется факторам, способствующим вхождению узбекской литературы в международное академическое пространство, в частности роли перевода, издательской деятельности и научного обмена. Кроме того, анализируется, каким образом узбекское литературное наследие интерпретируется с позиций различных теоретических подходов, применяемых в зарубежном литературоведении. В ходе исследования выявляются и анализируются основные проблемы интерпретации, такие как культурные различия, семантические потери при переводе, стереотипные представления и идеологическое влияние. Обосновывается, что недостаточный учет национального контекста нередко приводит к неполным или односторонним выводам в зарубежном научном дискурсе. Также в работе предлагаются пути совершенствования восприятия узбекской литературы в международном научном пространстве, подчеркивается необходимость развития качественных переводов, расширения международного научного сотрудничества и применения современных методологических подходов. Результаты исследования способствуют укреплению позиций узбекской литературы в глобальном академическом пространстве.

Ключевые слова: узбекская литература, литература XX века, зарубежный научный дискурс, литературоведение, переводоведение, художественный перевод, проблемы интерпретации, культурные различия, семантические потери, стереотипы, ориенталистский подход, литературная рецепция, глобальный литературный процесс, научный анализ, национальный контекст, литературное наследие, академический обмен, издательский процесс.

Kirish

Hozirgi globallashuv jarayonida milliy adabiyotlarning xalqaro ilmiy maydonga integratsiyalashuvi tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtai nazardan, o'zbek adabiyotining xorijiy ilmiy diskursda qanday qabul qilinayotgani va talqin etilayotgani masalasi alohida ilmiy qiziqish uyg'otadi. XX asr o'zbek adabiyoti nafaqat milliy madaniyatning muhim tarkibiy qismi, balki umumjahon adabiy jarayonining ajralmas bo'lagi sifatida ham e'tirof etiladi. Biroq uning xorijiy ilmiy muhitdagi aks etishi har doim ham to'liq va adekvat bo'lavermaydi. Mazkur muammo, avvalo, tarjima jarayonlari, madaniy tafovutlar hamda turli nazariy yondashuvlar bilan chambarchas bog'liq. O'zbek adabiyotining xorijiy tillarga tarjima qilinishi orqali u global o'quvchi va tadqiqotchilar e'tiboriga havola etiladi, biroq aynan shu jarayonda semantik yo'qotishlar, milliy koloritning susayishi va ayrim ma'no qatlamlarining noto'g'ri talqin qilinishi kuzatiladi. Bundan tashqari, xorijiy

adabiyotshunoslikda qo'llanilayotgan umumiy nazariy modellarning milliy adabiyotga moslashuvi ham muayyan murakkabliklarni keltirib chiqaradi. Shuningdek, xorijiy ilmiy diskursda o'zbek adabiyotining qabul qilinishi ko'pincha stereotipik qarashlar yoki tarixiy-ideologik yondashuvlar ta'sirida shakllanishi mumkin. Bu esa ayrim hollarda adabiy asarlarning asl mohiyati va badiiy qiymatini to'laqonli ochib berishga to'sqinlik qiladi. Natijada, milliy adabiy merosning global ilmiy maydondagi tasviri biryoqlama yoki soddalashtirilgan shaklga kelib qoladi. Mazkur tadqiqotning maqsadi — o'zbek adabiyotining xorijiy ilmiy diskursda qabul qilinishi va talqin etilishidagi asosiy muammolarni aniqlash hamda ularni ilmiy asosda tahlil qilishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun tadqiqotda komparativ tahlil, diskurs tahlili va tarjimashunoslik yondashuvlaridan foydalaniladi. Shuningdek, o'zbek adabiyotining xorijiy ilmiy muhitdagi aks etishiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar ham ko'rib chiqiladi.

Tadqiqot natijalari o'zbek adabiyotining xalqaro ilmiy makondagi o'rnini yanada chuqurroq anglashga, uning to'g'ri va adekvat talqin qilinishini ta'minlashga xizmat qiladi hamda kelgusidagi ilmiy izlanishlar uchun muhim nazariy asos yaratadi.

I bob. O'zbek adabiyotining xorijiy ilmiy muhitga kirib borish omillari

O'zbek adabiyotining xorijiy ilmiy muhitga kirib borishi murakkab va ko'p bosqichli jarayon bo'lib, u bir qator tarixiy, madaniy va ilmiy omillar bilan belgilanadi. Ushbu jarayon, avvalo, milliy adabiy merosning xalqaro maydonga chiqishi va global ilmiy diskursda o'z o'rnini topishi bilan bog'liqdir. Shu jihatdan, o'zbek adabiyotining xorijiy ilmiy muhitga integratsiyalashuvi uning tarjima qilinishi, nashr etilishi hamda akademik tadqiqotlarda o'rganilishi orqali amalga oshadi.

Birinchi navbatda, tarjima jarayoni muhim omil sifatida e'tirof etiladi. O'zbek adabiy asarlarining ingliz, fransuz, nemis va boshqa tillarga tarjima qilinishi ularni kengroq auditoriyaga yetkazish imkonini beradi. Ayniqsa, Abdulla Qodiriy va Cho'lpon kabi adiblarning asarlari xorijiy tillarga o'girilishi orqali o'zbek adabiyoti xalqaro ilmiy jamoatchilik e'tiborini torta boshlagan. Tarjima nafaqat matnni boshqa tilga ko'chirish, balki madaniy mazmuni ham yetkazish vositasi sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois tarjima sifati va tarjimonning professional yondashuvi o'zbek adabiyotining xorijda qabul qilinish darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Ikkinchi muhim omil — nashr jarayonidir. O'zbek adabiy asarlarining xorijiy nashriyotlar tomonidan chop etilishi ularning ilmiy muomalaga kirishiga xizmat qiladi. Xorijiy universitetlar, ilmiy markazlar va nashriyotlar tomonidan e'lon qilingan asarlar hamda ilmiy maqolalar o'zbek adabiyotining xalqaro miqyosda tanilishiga zamin yaratadi. Shu bilan birga, xalqaro konferensiyalar, simpoziumlar va ilmiy loyihalar doirasida o'zbek adabiyotiga bag'ishlangan tadqiqotlarning taqdim etilishi ham uning ilmiy diskursga kirib borishini tezlashtiradi.

Uchinchi omil sifatida akademik almashinuv va ilmiy hamkorlikni ko'rsatish mumkin. Xorijiy va mahalliy olimlar o'rtasidagi hamkorlik, qo'shma tadqiqotlar, grant dasturlari va ilmiy stajirovkalar o'zbek adabiyotining chuqurroq o'rganilishiga imkon yaratadi. Bu jarayonda o'zbek adabiyotining muayyan namoyandalari va asarlari xorijiy tadqiqotchilar tomonidan o'rganilib, turli ilmiy yondashuvlar asosida tahlil qilinadi.

Shuningdek, o‘zbek adabiyotining xorijiy ilmiy muhitga kirib borishida tanlab qabul qilish (selektiv reprezentatsiya) hodisasi ham muhim o‘rin tutadi. Xorijiy tadqiqotchilar ko‘pincha muayyan davr yoki yo‘nalishga mansub asarlarni tanlab o‘rganadilar, bu esa o‘zbek adabiyotining to‘liq manzarasi emas, balki ma‘lum bir qismi aks etishiga olib keladi. Natijada ayrim adiblar keng o‘rganilsa, boshqalari esa e‘tibordan chetda qolib ketadi.

Umuman olganda, o‘zbek adabiyotining xorijiy ilmiy muhitga kirib borishi tarjima, nashr, akademik hamkorlik va ilmiy qiziqish kabi omillarning o‘zaro uyg‘unligi natijasida yuzaga keladi. Biroq ushbu jarayonning samaradorligi ko‘p jihatdan tarjima sifati, ilmiy yondashuvning to‘g‘riligi hamda milliy kontekstning qay darajada to‘liq aks ettirilishiga bog‘liq.

II bob. Xorijiy ilmiy diskursda o‘zbek adabiyotining talqin yondashuvlari

Xorijiy ilmiy diskursda o‘zbek adabiyotining talqin qilinishi turli nazariy va metodologik yondashuvlar asosida amalga oshiriladi. Ushbu yondashuvlar, bir tomondan, o‘zbek adabiy merosini global ilmiy kontekstda tushunishga yordam bersa, ikkinchi tomondan, milliy o‘ziga xoslikni to‘liq aks ettira olmaslik xavfini ham yuzaga keltiradi. Shu sababli xorijiy talqin modellari va ularning o‘zbek adabiyotiga tatbiqi alohida ilmiy tahlilni talab etadi.

Avvalo, G‘arb adabiyotshunosligida keng qo‘llaniladigan nazariy yondashuvlar — strukturalizm, poststrukturalizm, postkolonializm, germenevtika kabi metodlar o‘zbek adabiyotini o‘rganishda ham muhim o‘rin egallaydi. Masalan, postkolonial yondashuv doirasida o‘zbek adabiyoti sobiq mustamlaka hududlar adabiyoti sifatida talqin qilinib, undagi milliy o‘zlik, identitet va qarshilik motivlari tahlil qilinadi. Bunday yondashuv ayrim jihatlarni ochib bersa-da, ba‘zan tarixiy va madaniy kontekstning murakkabligini soddalashtirishga olib kelishi mumkin.

Struktural va formalistik yondashuvlar esa asarning ichki tuzilishi, syujet, obrazlar tizimi va badiiy vositalarini tahlil qilishga qaratilgan. Ushbu metodlar orqali o‘zbek adabiy asarlarining badiiy qurilishi chuqur o‘rganiladi, biroq ular ko‘pincha asarning ijtimoiy-madaniy kontekstini yetarli darajada hisobga olmaydi. Natijada, asarning mazmuniy qatlamlari to‘liq ochilmay qolishi mumkin.

Bundan tashqari, xorijiy ilmiy diskursda o‘zbek adabiyotiga nisbatan umumlashtiruvchi va tipologik yondashuvlar ham kuzatiladi. Bu holatda o‘zbek adabiyoti ko‘pincha “Markaziy Osiyo adabiyoti” yoki “Sharq adabiyoti” doirasida umumlashtirib talqin qilinadi. Bunday yondashuv o‘zbek adabiyotining o‘ziga xos milliy xususiyatlarini soyalashtirib, uni kengroq, ammo nisbatan soddalashtirilgan kontekstda ko‘rsatadi.

Muayyan asar va mualliflarning talqinida esa ko‘pincha selektiv yondashuv kuzatiladi. Xorijiy tadqiqotchilar asosan Abdulla Qodiriy yoki Cho‘lpon kabi mashhur adiblar ijodiga murojaat qiladilar va ularning asarlarini o‘zlariga tanish nazariy paradigmalarga moslab tahlil qiladilar. Bu esa ayrim hollarda asarning asl mazmuni va milliy kontekstini to‘liq anglamaslikka olib keladi.

Shuningdek, tarjima asosidagi talqin ham muhim o‘rin tutadi. Xorijiy tadqiqotchilar ko‘pincha asarlarni asl tilida emas, balki tarjima orqali o‘rganadilar. Bu esa matndagi nozik ma‘no qatlamlari, milliy obrazlar va madaniy kodlarning qisman yo‘qolishiga sabab bo‘ladi.

Natijada talqin jarayoni ikkilamchi manbaga tayanadi va ayrim xatoliklar yuzaga kelishi ehtimoli ortadi.

Umuman olganda, xorijiy ilmiy diskursda o‘zbek adabiyotining talqini turli nazariy yondashuvlar asosida shakllanadi va bu yondashuvlar uning global ilmiy maydondagi o‘rnini belgilashda muhim rol o‘ynaydi. Biroq mazkur yondashuvlarning samaradorligi milliy kontekstni qay darajada chuqur hisobga olishiga va tarjima sifatiga bog‘liq holda baholanishi lozim.

III bob. Talqin jarayonidagi asosiy muammolar

Xorijiy ilmiy diskursda o‘zbek adabiyotining talqin qilinishi murakkab va ko‘p qatlamli jarayon bo‘lib, u bir qator obyektiv va subyektiv muammolar bilan bog‘liq. Ushbu muammolar asosan tarjima, madaniy tafovutlar, nazariy yondashuvlar hamda axborot manbalarining cheklanganligi bilan izohlanadi. Natijada o‘zbek adabiy merosining xorijiy ilmiy talqini har doim ham to‘liq va adekvat bo‘lavermaydi.

Birinchi muammo — tarjima bilan bog‘liq semantik va stilistik yo‘qotishlardir. Badiiy asarni bir til va madaniy muhitdan boshqasiga o‘tkazish jarayonida ayrim so‘zlar, iboralar, milliy obrazlar va madaniy kodlar to‘liq ifodalanmasligi mumkin. Ayniqsa, o‘zbek adabiyotiga xos tarixiy-realistik tasvirlar, milliy urf-odatlar va mentalitet elementlari tarjimada soddalashtiriladi yoki noto‘g‘ri talqin qilinadi. Bu esa xorijiy o‘quvchi va tadqiqotchining asarni asl mazmunidan farqli ravishda qabul qilishiga olib keladi.

Ikkinchi muammo — madaniy tafovutlar bilan bog‘liqdir. Har bir adabiy asar muayyan ijtimoiy, tarixiy va madaniy kontekstda yaratiladi. O‘zbek adabiyotida aks etgan qadriyatlar, an‘analalar va dunyoqarash elementlari xorijiy tadqiqotchilar uchun har doim ham tushunarli bo‘lavermaydi. Natijada ayrim tushunchalar noto‘g‘ri interpretatsiya qilinadi yoki umumlashtirib yuboriladi. Bu esa asarning chuqur ma‘no qatlamlarini ochishda qiyinchilik tug‘diradi.

Uchinchi muammo — stereotipik va orientalist qarashlarning mavjudligidir. Ba‘zi hollarda o‘zbek adabiyoti “Sharq adabiyoti” doirasida umumiy va soddalashtirilgan tarzda talqin qilinadi. Bu yondashuv milliy adabiyotning o‘ziga xosligini yetarli darajada hisobga olmaydi va uni stereotiplar asosida baholashga olib keladi. Natijada asarlarning badiiy va g‘oyaviy qiymati to‘liq ochilmay qoladi.

To‘rtinchi muammo — ideologik va tarixiy yondashuvlarning ta‘siridir. Xususan, sovet davri yoki postkolonial nazariyalar asosida olib borilgan tadqiqotlarda o‘zbek adabiyoti ko‘pincha muayyan siyosiy yoki tarixiy prizma orqali talqin qilinadi. Bu esa ayrim asarlarning mazmunini biryoqlama tushunishga olib kelishi mumkin. Masalan, Abdulla Qodiriy yoki Cho‘lpon ijodi ayrim hollarda faqat ijtimoiy-siyosiy kontekstda tahlil qilinib, ularning badiiy-estetik jihatlari yetarli darajada e‘tiborga olinmaydi.

Beshinchi muammo — manba va ilmiy materiallarning cheklanganligidir. O‘zbek adabiyoti bo‘yicha xorijiy tillarda mavjud ilmiy adabiyotlar soni nisbatan kam bo‘lib, bu tadqiqotchilarni tor doiradagi manbalarga tayanishga majbur qiladi. Natijada ilmiy xulosalar umumlashtirilgan yoki yetarlicha asoslanmagan bo‘lishi mumkin. Bundan tashqari, ayrim tadqiqotlar ikkilamchi manbalarga asoslanganligi sababli xatoliklar takrorlanish ehtimoli ortadi.

Umuman olganda, talqin jarayonidagi ushbu muammolar o‘zbek adabiyotining xorijiy ilmiy diskursdagi qabul qilinishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Ularni bartaraf etish uchun, avvalo, sifatli tarjimalarni yaratish, milliy kontekstni chuqur o‘rganish hamda ilmiy yondashuvlarni muvozanatli qo‘llash zarur. Faqat shu holatda o‘zbek adabiy merosining xalqaro ilmiy maydondagi to‘g‘ri va to‘liq talqini ta’minlanadi.

IV bob. O‘zbek adabiyotining xorijiy qabulini takomillashtirish yo‘llari

O‘zbek adabiyotining xorijiy ilmiy diskursdagi qabulini yaxshilash masalasi bugungi kunda dolzarb ilmiy va amaliy vazifalardan biri hisoblanadi. Global adabiy jarayonda munosib o‘rin egallash uchun o‘zbek adabiy merosini nafaqat keng targ‘ib qilish, balki uni to‘g‘ri va adekvat talqin etish mexanizmlarini ham takomillashtirish zarur. Shu nuqtai nazardan, mazkur jarayonni rivojlantirish bir necha muhim yo‘nalishlar orqali amalga oshirilishi mumkin. Avvalo, sifatli va ilmiy asoslangan tarjimalarni yaratish ustuvor vazifa hisoblanadi. Tarjima jarayoni faqat til o‘girish emas, balki madaniy va semantik qatlamlarni to‘liq yetkazishni ham o‘z ichiga oladi. Shu bois badiiy tarjimalarda professional tarjimonlar bilan bir qatorda adabiyotshunoslar, muharrirlar va soha mutaxassislarining hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, Abdulla Qodiriy va Cho‘lpon kabi klassik adiblar asarlarining yuqori sifatli tarjimalari o‘zbek adabiyotining xalqaro maydondagi nufuzini oshirishga xizmat qiladi.

Ikkinchi muhim yo‘nalish — xalqaro ilmiy hamkorlikni rivojlantirishdir. Xorijiy universitetlar, ilmiy markazlar va tadqiqot institutlari bilan hamkorlikda qo‘shma loyihalar, konferensiyalar va seminarlar tashkil etish o‘zbek adabiyotining kengroq o‘rganilishiga imkon yaratadi. Shuningdek, o‘zbek olimlarining xalqaro ilmiy jurnallarda faol ishtirok etishi, xorijiy grant dasturlarida qatnashishi ham ilmiy diskursdagi ishtirokni kuchaytiradi.

Uchinchi yo‘nalish — o‘zbek adabiyotini global kontekstda to‘g‘ri pozitsiyalashdir. Bu jarayonda o‘zbek adabiyotini faqat mintaqaviy yoki “Sharq adabiyoti” doirasida emas, balki umumjahon adabiyotining muhim tarkibiy qismi sifatida taqdim etish zarur. Buning uchun adabiy asarlarni zamonaviy nazariy yondashuvlar asosida qayta tahlil qilish va ularni global muammolar bilan bog‘lash muhimdir.

To‘rtinchi yo‘nalish — zamonaviy ilmiy metodologiyalarni qo‘llashdir. Xorijiy ilmiy diskurs bilan samarali integratsiya qilish uchun komparativ adabiyotshunoslik, madaniyatlararo tahlil, diskurs tahlili kabi yondashuvlardan keng foydalanish lozim. Bu esa o‘zbek adabiyotini yanada chuqurroq va obyektivroq o‘rganishga imkon beradi.

Beshinchi yo‘nalish — mahalliy tadqiqotchilarning xorijiy ilmiy maydondagi faolligini oshirishdir. O‘zbek olimlarining xorijiy nashrlarda maqolalar chop etishi, xalqaro konferensiyalarda ishtirok etishi va ilmiy tarmoqlarda faol bo‘lishi o‘zbek adabiyotining to‘g‘ri talqin qilinishiga xizmat qiladi. Chunki milliy kontekstni chuqur bilgan mutaxassislar ishtiroki ilmiy xulosalarning aniqligi va ishonchligini oshiradi.

Bundan tashqari, raqamli platformalar va ochiq ilmiy resurslardan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Elektron kutubxonalar, onlayn nashrlar va ilmiy ma’lumotlar bazalarida o‘zbek adabiyotiga oid materiallarning ko‘paytirilishi xorijiy tadqiqotchilar uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Umuman olganda, o‘zbek adabiyotining xorijiy qabulini takomillashtirish kompleks yondashuvni talab qiladi. Tarjima sifati, ilmiy hamkorlik, metodologik yangilanish va faol

akademik ishtirok o‘zaro uyg‘unlashgan holda amalga oshirilgandagina o‘zbek adabiy merosining global ilmiy diskursdagi o‘rni mustahkamlanadi.

Xulosa

Mazkur tadqiqotda o‘zbek adabiyotining xorijiy ilmiy diskursda qabul qilinishi va talqin etilishi bilan bog‘liq masalalar kompleks tarzda ko‘rib chiqildi. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, XX asr o‘zbek adabiyoti boy badiiy va g‘oyaviy salohiyatga ega bo‘lishiga qaramay, uning xalqaro ilmiy maydondagi aks etishi ko‘p jihatdan tarjima sifati, ilmiy yondashuvlar va madaniy kontekstni anglash darajasiga bog‘liq.

Tadqiqot davomida o‘zbek adabiyotining xorijiy ilmiy muhitga kirib borishida tarjima, nashr va akademik hamkorlik muhim omillar ekani aniqlandi. Shu bilan birga, xorijiy adabiyotshunoslikda qo‘llaniladigan turli nazariy yondashuvlar o‘zbek adabiy merosini tahlil qilishda muayyan imkoniyatlar yaratishi bilan birga, ayrim hollarda uning milliy o‘ziga xosligini to‘liq ochib bera olmasligi ham kuzatildi.

Shuningdek, talqin jarayonida yuzaga keladigan asosiy muammolar — semantik yo‘qotishlar, madaniy tafovutlar, stereotipik qarashlar va ideologik yondashuvlar — o‘zbek adabiyotining xorijiy diskursdagi qabuliga sezilarli ta’sir ko‘rsatishi asoslab berildi. Bu omillar ayrim hollarda asarlarning mazmuni va badiiy qiymatini biryoqlama yoki soddalashtirilgan tarzda talqin etilishiga olib keladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, o‘zbek adabiyotining xorijiy ilmiy diskursdagi o‘rnini mustahkamlash uchun sifatli tarjimalarni yaratish, xalqaro ilmiy hamkorlikni kengaytirish, zamonaviy metodologiyalarni qo‘llash hamda mahalliy tadqiqotchilarning global ilmiy maydondagi faolligini oshirish zarur. Ayniqsa, milliy kontekstni chuqur hisobga olgan holda olib borilgan tadqiqotlar o‘zbek adabiy merosining to‘g‘ri va adekvat talqin qilinishini ta’minlaydi.

Umuman olganda, o‘zbek adabiyotining xorijiy ilmiy diskursdagi qabul qilinishi va talqin etilishi murakkab, ammo istiqbolli jarayon bo‘lib, u izchil ilmiy yondashuv va samarali xalqaro hamkorlik asosida yanada rivojlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdulla Qodiriy. *O‘tkan kunlar*. — Toshkent: Sharq, 2018.
2. Cho‘lpon. *Kecha va kunduz*. — Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, 2019.
3. Ozod Sharafiddinov. *O‘zbek adabiyoti tarixi haqida mulohazalar*. — Toshkent: Ma’naviyat, 2005.
4. Naim Karimov. *Jadid adabiyoti*. — Toshkent: Fan, 2007.
5. Edward Said. *Orientalism*. — New York: Vintage Books, 1978.
6. Lawrence Venuti. *The Translator’s Invisibility: A History of Translation*. — London: Routledge, 1995.
7. Susan Bassnett. *Translation Studies*. — London: Routledge, 2002.
8. Gayatri Chakravorty Spivak. *Can the Subaltern Speak?* — Harvard University Press, 1988.

9. Roman Jakobson. *On Linguistic Aspects of Translation*. — Cambridge: Harvard University Press, 1959.

10. UNESCO. *World Literature and Translation Reports*. — Paris, 2010.

